

Nytt projekt för fiskerinäringens utveckling

Livsmedelsakademien har i samarbete med Marint centrum ansökt hos Leader Sydöstra Skåne om ett tvåårigt projekt för att utveckla den lokala fiskerinäringen. I slutet av november beslutade Leaderstyrelsen att prioritera projektet, som därmed skickas vidare till Jordbruksverket för slutligt beslut.

Foto: Anders Ahlbom

Bevarandet av det lokala fisket i södra Östersjön kräver högre priser än vad dagens storskaliga globala marknad kan erbjuda. Projektet går därför ut på att utveckla marknaden för färsk fisk och öka fiskarnas lönsamhet, bland annat genom att stärka efterfrågan på lokalt landad fisk, utveckla kompletterande marknadskanaler och utveckla samarbetet med existerande aktörer som tillhandahåller landsbygdens produkter till restauranger, butiker och offentlig sektor. Projektet kommer också att innehålla utbildningsinsatser och konkret företagsutveckling, där ambitionen är att ta tillvara kunskap och erfarenheter från övriga livsmedelsbranschen för att utveckla fiskerinäringen.

Forts. sid 2

Planering på djupet

Vy över Stenshuvud från Knäbäckshusen.

Havet har stor betydelse för näringslivsutveckling, yrkesfiske, sjöfart, energi, friluftsliv, turism, fritidsboende och boende. Ur biologisk synpunkt är strandområdet ett mycket betydelsefullt och känsligt område, det gäller också andra grundområden i havet. Funglande ekosystem och en i övrigt god miljö är en förutsättning för de maritima näringarna och en god livsmiljö längs kusten. 2014 antog EU ett direktiv om havsplanering som ställer

Forts. sid 2

Spökgarnsprojekt halvvägs i mål

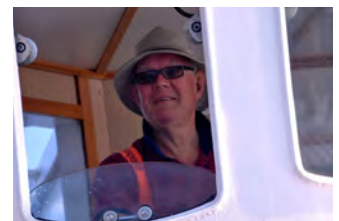
Sid 3

Ingen plats för plasten

Sid 4

Östersjöfiske2020 – en efterfrågad mötesplats

Sid 5

Nappar turisterna?

Sid 6

Unga i fokus

Sid 7

Konsten att städa kusten

Sid 7

Webbkamera

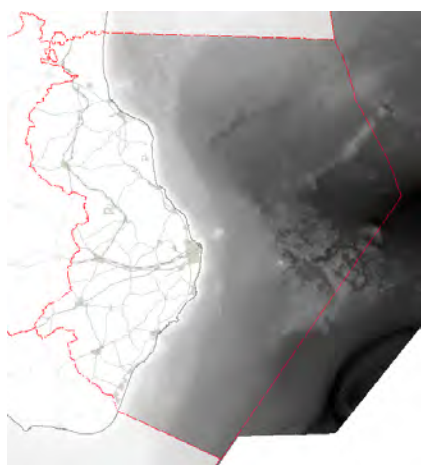
Nyfiken på vad som sker i Simrishamns hamn? Spana in webbkameran som sitter monterad på Marint centrum. >>

Foto: Anders Ahlbom

Foto: Anders Ahlbom

Simrishamns kommungränser – på land och tills havs.

Nytt projekt för fiskets ... forts.

Erfarenheter från andra satsningar på småskalig och lokal livsmedelsproduktion visar att riktade insatser av den typ som kommer att göras i projektet leder till en snabb men samtidigt varaktig utveckling av olika marknadskanaler. Initiativ som Hemmahamnen, FiskOnline och Öresundsfisk visar att det finns ett intresse och en marknad för direktförsäljning av färsk fisk till konsument. Efterfrågan finns även bland de handlare, kockar och offentliga kök som ingår i Livsmedelsakademin och Smaka på Skånes nätverk, exempelvis är flera handlare öppna för att omgående inkludera lokalt landad fisk i sin försäljning. Vad som ännu saknas, och som projektet kommer att tillhandahålla, är kontakt- och distributionskanaler från fisket liksom att kunskapen om fisk behöver förbättras, till exempel vilken fisk som fångas lokalt, vilken fisk som är i säsong när och i viss mån hur fisk ska hanteras och förädlas.

Projektet är viktigt för sydöstra Skånes landsbygd eftersom lokala fiskeflottor och levande hamnar skapar sysselsättning och företagande i flera led runt fisket, liksom värdefulla värden knutna till identitet, varumärke och kulturarv. Detta har i sin tur en påverkan på kustsamhällenas attraktionskraft som etableringsorter för företag, platser att bo på och som destinationer för besökare.

Ännu återstår alltså slutligt godkännande från Jordbruksverket innan projektet kan starta fullt ut. Det hör dock till ovanligheterna att Jordbruksverket avslår projekt som de lokala Leadergrupperna har prioriterat och därför är hoppet gott. Vissa projektaktiviteter kommer att inledas redan direkt efter årsskiftet.

Planering på djupet ... forts.

krav på medlemsländerna att anta havsplaner senast 2021. Som en följd av detta planerar Sverige nu sitt hav, både på nationell och kommunal nivå. Kustkommunerna ansvarar enligt plan- och bygglagen för översiktsplaneringen på land, för kusten och för territorialhavet. Territorialhavet sträcker sig 12 sjömil ut från baslinjen, som går längs med strandlinjen längs kuster som saknar öar.

Kort sagt är havsplanering till för att visa hur havet ska användas effektivt och hållbart, nu och i framtiden. De många intressena som finns i havet och längs kusterna, skapar behov av samsyn och långsiktig förvaltning. En strategisk plan för hur havsmiljön kan brukas utan att förbrukas är en förutsättning för att uppnå långsiktighet.

Kusten och havet är en av Simrishamns kommuns viktigaste tillgångar och erbjuder en unik attraktionskraft. Samtidigt är Östersjön ett av världens mest förorenade hav. Havsplaneringen kan knyta ihop frågorna om havets tillstånd och samhällets utveckling och vara ett kraftfullt verktyg för att samordna och planera det lokala arbetet med både miljöåtgärder och maritim näringslivsutveckling.

Bilden visar var förutsättning för höga natur- och kulturvärden finns på havsbotten. Djupet är direkt avgörande för dessa värden och följer kustlinjen.

På Marint centrum och i Simrishamns kommun har arbetet med den kommunala havsplanen pågått på olika sätt sedan 2013. Sedan början av året ansvarar planarkitekt David Tufvesson för framtagandet av planen, som kommer att bli ett tillägg till den nyligen antagna översiktsplanen. Hittills har en nulägesbeskrivning av havet och kustzonen tagits fram och analyserats. Planen föreslås bygga på fyra strategier:

1. Beredskap för framtida klimatförändringar
2. Bevara och utveckla unika värden
3. Balans mellan intressen
4. Bevara och utveckla friska ekosystem

Dessa kommer ligga till grund för konkreta åtgärder, som på olika vis ska bidra till att uppnå de mål som sätts inom varje strategi.

I mitten av februari kommer den nationella havsplanen ut på samråd. Ambitionen är att det första utkastet av Simrishamn havsplan ska vara klar ungefär samtidigt, så att kommunen kan lämna relevanta kommentarer på den nationella planen. Om allt går enligt planerna kan sedan den kommunala planen antas i slutet av 2018.

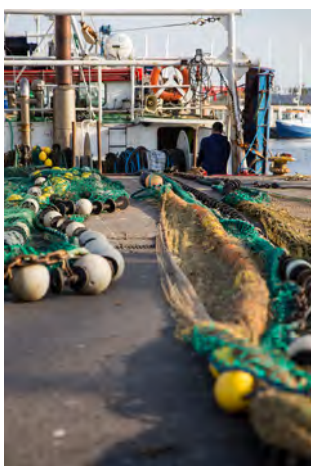
Spökgarnsprojekt halvvägs i mål

Det treåriga spökgarnsprojektet MARELITT Baltic som leds från Marint centrum har under hösten passerat halvtid. Efter ett grundligt planeringsarbete under det första året, med kartläggning av drabbade områden, metodutveckling och identifiering av "best practice", genomfördes i somras projektets första dragningar efter spökgarn. Efter sammanlagt 1900 arbetstimmar har man lokaliserat och draggat upp över 9 ton garn i estniskt, polskt, svenskt och tyskt vatten.

Samtliga dragningar har utförts av yrkesfiskare som är upphandlade inom projektet. I Sverige draggades knappt 6 ton, motsvarande ca 16 km nät. De totala mängderna motsvarar ungefär vad som har förväntats och följer hur det har sett ut tidigare i samma område, vilket innebär en positiv bekräftelse för projektets utarbetade metoder och hypoteser. Insamlingen visar att det till stor del handlar om gamla nät. De svenska näten har kunnat åldersbestämmas till minst 20 år gamla och de tyska till ca 15 år. Gemensamt för alla dragningsoperationerna är att det, överraskande nog, har varit mycket sällsynt med fångster av fisk eller andra marina varelser i de återfunna redskapen. Detta hänger delvis ihop med nätens ålder då som legat i havet under en längre period tenderar att tvinnas ihop sig, vilket minskar deras kapacitet att fiska.

I september blev Vesa Tschernij, projektledare för MARELITT Baltic, inbjuden att tala vid den internationella organisationen Global Ghost Gear Initiatives årsmöte i Bangkok. Hans medverkan bidrog till flera nya kontakter, och gav även en god inblick i hur spökfiskeproblematiken hanteras globalt.

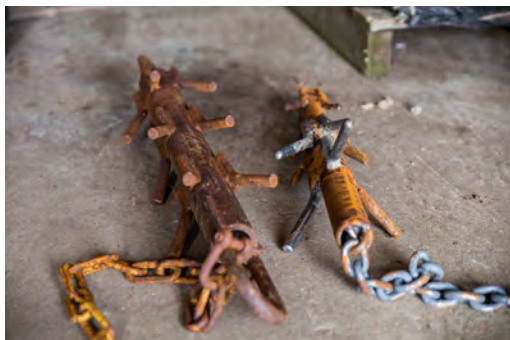
I oktober arrangerade projektet en konferens i Kołobrzeg, Polen. Där redovisades de första resultaten för myndigheter, forskare och andra intressenter i östersjöregionen. I samband med konferensen besöktes också en av Europas största fiskeredskapstillverkare.

Kołobrzeg, Polen.

Projektledare Vesa Tschernij

Insamlade spökgarn, fiskebåt och draggar i Kołobrzeg, Polen.

I november arrangerades också ett studiebesök hos ett danskt återvinningsföretag som specialiserar sig på återvinning av gamla fiskeredskap. Huvudsyftet var att undersöka om det är möjligt att mata in återfunna spökgarn i det befintliga återvinnningssystemet. Tyvärr var svaret nej. En anledning är att återfunna redskap från havet är fulla av sand och annat material från havsbotten. Detta orsakar stora skador på maskinerna som används i återvinningsprocessen. En annan anledning är att återfunna spökredskap ofta består av en mix av material, inklusive blylinor, stora metalldelar, organiskt material liksom en blandning av olika plastsorter. Detta ställer stora krav på manuell hantering och sortering, vilket innebär en stor kostnad och praktisk utmaning för industrin.

Nästa steg i projektet blir nu att undersöka om en större del av denna hantering och sortering kan ske redan i hamnarna. Vidare ska det även undersökas andra mer tekniskt orienterade återvinningsalternativ, såsom kemiska processer och torrdestillation för att utvinna syntesgas och råolja från den plast som är huvudkomponenten i det insamlade materialet. Till våren kommer en särskild workshop med fokus på återvinning att arrangeras i Tyskland.

Andra aktiviteter som kommer äga rum under nästa år handlar om att utveckla nya tekniska metoder för att identifiera spökgarn på vrak, men även att hitta vrakvänliga metoder för städningssprocessen. En Environmental Impact Assessment med riktlinjer rörande insamlandet av spökredskap från olika typer av havsbotten, kommer även att publiceras.

Till sommaren fortsätter yrkesfiskarnas dragningar och mot slutet av året kommer en plan för hur arbetet kan fortskrida efter projektets slut att presenteras.

Den som vill få löpande information om projektets aktiviteter kan följa projektet via hemsidan, www.marelitt.eu, och i sociala medier via [@marelittbaltic](https://www.instagram.com/marelittbaltic).

Ingen plats för plasten

Problemen med plast i naturen och inte minst i havet har hamnat högt upp på agendan på senare tid, både internationellt och nationellt. Problematiken är komplex. Det räcker inte att titta på var plasten slutligen hamnar, utan det är viktigt att se alla delar av plastens livscykel: produktionsledet, konsumtionsledet och avfallshandlingen. Det breda användningsområdet för plast gör att aktörer från vitt skilda sektorer berörs.

Länsstyrelsen i Skåne har tillsammans med Marint centrum och fem andra aktörer ansökt hos Region Skånes miljövårdsfond om stöd för att skapa ett skånskt nätverk för arbetet med att minska plasten i naturen. I nätverket, som kommer vara öppet för alla aktörer (kommuner, företag, föreningar, akademien, intresserad allmänhet etc.), vill vi arbeta med kunskapsuppbyggnad för alla parter och informationsspridning mellan olika sektorer. Många initiativ görs redan idag i Skåne för att öka medvetenheten och minska utsläppen av plast. Genom att ta ett samlat grepp och länka samma olika aktörer skapar vi oss en helhetsbild och möjliggör synergier i arbetet.

En alltför vanlig syn längs kusten.

Projektet kommer även att ta fram en skånsk strategi för att minska mängden plast i naturen. Strategin ska innehålla kunskapsunderlag om situationen i Skåne och peka ut prioriteringar och viktiga aktörer. Nätverket ska också kunna fungera som en plattform för framtida åtgärdsprojekt.

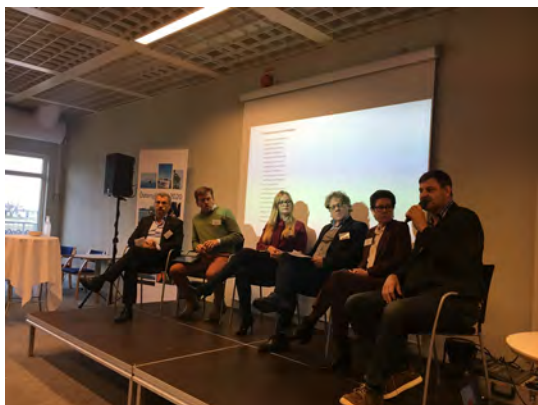
Östersjöfiske2020 – en efterfrågad mötesplats

För tredje året i rad samlades i november ett hundratal fiskare, forskare, politiker, myndigheter, branschorganisationer, miljöorganisationer och landsbygdsutvecklare av olika slag på Marint centrum för konferensen Östersjöfiske2020, arrangerad av Simrishamns kommun, Länsstyrelsen i Skåne och Lunds universitet. Det övergripande syftet med konferensen är att vara ett forum där en bred diskussion, som inkluderar alla berörda intressenter, kan föras om fiskets framtid. Glädjande nog vittnade många deltagare, såväl under som efter konferensen, om att den har blivit en viktig mötesplats för att sprida kunskap om och diskutera fiskefrågorna, vilket man menade har saknats.

Givet dagens situation, då såväl Östersjöns torskbestånd som torskfiskeflottan är i kris, var huvudfrågan för konferensen i år hur svensk fiskeriförvaltning behöver förändras för att rädda både fisken och fisket. Inbjudna gäster gav sina bilder av vilka förändringar som krävs och de olika förslagen diskuterades därefter i syfte att ge både inspiration och konkreta idéer till de statliga myndigheter som ansvarar för fisket. Konferensen innehöll också internationella gästspel, som gav en nulägesbild av det som diskuteras runtom i EU och en djupdykning i vilka verktyg som finns i den europeiska fiskeripolitiken. Programmet bjöd även på goda exempel på företag och projekt som varit framgångsrika i att skapa produkter och affärsmodeller som ökar lönsamheten i fiskerinäringen, något som är avgörande för fiskets framtida utveckling. En annan av fiskets ödesfrågor är det starkt expansiva gråsälbeståndet i Östersjön och de skador det vållar kustfisket. Ny forskning från SLU presenterades, som visade att under 2016 tog sälen över 60 % av mängden torsk i det svenska torskfisket med nät – utan att hänsyn tas till detta i torskförvaltningen.

Under konferensmiddagen på kvällen deltog fotografen Anders Hansson, som till vardags arbetar som pressfotograf för bl a Dagens Nyheter. Anders genomförde i fjol ett projekt där han följde Simrishamnsfiskaren Morgan Broberg på Kungsö, i syfte att porträttera en yrkesfiskares liv och vardag. Reportaget vann tidigare i år tredje pris i kategorin "Årets bildreportage Sverige" i Sveriges största och mest prestigefyllda fototävling Årets bild. Anders visade sina bilder och delade med sig av sina personliga reflexioner om fiskarens situation, inte sällan klämd mellan olika paragrafer och regelverk.

I samband med konferensen offentliggjordes planerna hos 19 svenska kustkommuner att etablera ett varaktigt samarbete kring fiskefrågorna. Samarbetet har sitt ursprung i det upprop som 17 kommuner skickade till regeringen och presenterade i en debattartikel i Svenska Dagbladet i juni. Syftet är att slå vakt om fisket och stärka kommunernas ansvarstagande och roll i svensk fiskeriförvaltning. Nätverkets första konkreta aktivitet var

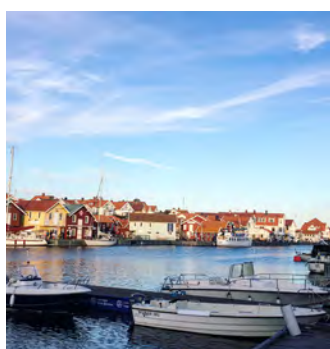
Kommunpolitiker från Skåne, Blekinge, Halland och Bohuslän talar om fiskets betydelse för kustbygden.

Anders Hansson visar bilder.

att delta vid ett rundabordssamtal som arrangerades på Näringsdepartementet i slutet av november om fisket. Vi mötet uppmanade departementet Havs- och vattenmyndigheten att hitta former för att utveckla samrådet med kustkommunerna i fiskefrågor.

Dokumentation av konferensen i form av sammanfattningar, bilder och presentationer finns på Marint centrum's hemsida. Nästa konferens går av stapeln 15–16 november 2018.

Morgon i Smögen.

Nappar turisten?

I början av hösten reste en delegation av fisketurismföretagare och tjänstemän från Simrishamns kommun till Smögen för ett studiebesök med fokus på marin turism. Resans syfte var ge bohuslänska och skånska aktörer en möjlighet till kunskaps- och erfarenhetsutbyte bland annat genom att jämföra affärsmodeller, identifiera utvecklingsbehov och testa om det finns samsyn och potential för samverkan.

Flera workshops genomfördes med olika teman. Inledningsvis diskuterades hur man kombinerar yrkesfiske och turistfiske på bästa sätt. Rätt kombinerat, stärker de olika delarna varandra. En yrkesfiskare besitter en unik kunskap som är mycket värdefull i en marin turistverksamhet och skänker autenticitet till upplevelsen. Turfiske kan samtidigt fungera som en ögonöppnare för nya kundgrupper till yrkesfisket, som genom att få träffa en yrkesfiskare får en ökad insikt om fisk som livsmedel och fiske som hantverk och yrke, och kan komma att göra mer medvetna val vid fiskdisken.

Alla fiskeföretagarna som deltog under workshopen vittnade om att ofta är det inte mängden fångad fisk eller skaldjur som är viktigast för kunden, utan helhetsupplevelsen av havet, fisken och fisket. Detta ställer höga krav på service, värdskap och bemötande. Jämfört med många andra turistaktiviteter styrs fisketurism av ett omfattande regelverk, främst av säkerhetsskäl, men också kopplat till hygien och livsmedel. Här finns en utmaning i att hitta framkomliga vägar för de mindre entreprenörerna.

Generellt innebär turistfisket en stor fördel för både Smögen och Österlen genom att fungera som säsongförlängare för en annars relativt kort och intensiv högsäsong inom besöksnäringen. Kustkommunernas ansvar i gengäld handlar om att bevara och utveckla attraktiva levande hamnar, som är anpassade till såväl yrkesfiske som turistfiske.

Avslutningsvis diskuterades vad deltagarna skulle vilja att detta pilotprojekt utmynnar i. Flera utvecklings- och samarbetsområden identifierades: anpassning och förbättring av båtarna, värdsutbildningar, nätverkande och kunskapsutbyte för att undvika att nya aktörer upprepar gamla misstag, förbättring av marknadsföring och produktpaketering, utveckling av klustertänkande, gemensamt arbete mot myndigheter gällande regelverket med mera.

Resan genomfördes inom ramarna för projektet "Nappar turisten?", som finansieras av Region Skånes miljövårdsfond, Simrishamns kommun och Svenskt Marintekniskt Forum.

Näringsidkare och tjänstemän i samtal om turistfiskets potential och utmaningar.

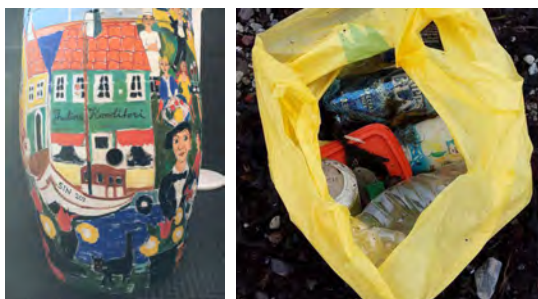
Jakob Elgen, Massoud Hussein och Emil Larsson på Japan Super Science Fair.

Unga i fokus

Att skapa intresse och engagemang bland unga för Östersjöns framtid är en av nycklarna till en förbättrad havsmiljö på lång sikt. Därför arbetar vi på Marint centrum på olika sätt med att väcka nyfikenhet och sprida kunskap om Östersjön bland barn och ungdomar i Simrishamns kommun. En aktivitet som vi har sysslat med sedan 2011 är marinpedagogisk verksamhet för kommunens förskoleklasser. Sedan förra året bedrivs verksamheten i samarbete med Naturskolan i Kivik och i år kunde vi för första gången utöka verksamheten till att också omfatta alla åttondeklassare. Upplägget är att eleverna spenderar en heldag på Naturskolan med havet på schemat – med fokus på Östersjön och Hanöbukten. I lektionssalen får de veta vad som styr livet i havet, varför Östersjön är ett känsligt hav, om olika ekosystem samt djur- och växtgrupper i Östersjön, vad havet betyder för oss människor, vad som händer om vi förstör med mera. De får sedan på sig vadarstövlar och utrustas med vattenkikare och håv och får ge sig ut i vattnet och se och undersöka själva. Utgångspunkten för dagarna är att inte att rada upp problemen med Östersjön utan att skapa en förståelse för hur viktig havet med dess sjudande liv är, både i sig självt och för oss människor.

Ett annat samarbete handlar om eleverna på det naturvetenskapliga programmet på den kommunala gymnasieskolan Nova Academy. För ettorna och tvåorna erbjuder vi föreläsningar och mindre projektsamarbeten av olika slag och i årskurs tre har vi möjlighet att gå på djupet inom olika ämnen med de elever som väljer att göra ett gymnasiearbete om en havsrelaterad fråga. Under detta läsår pågår sammantaget fyra arbeten, som handlar om marint skräp, ungas attityder till Östersjön (två olika projekt), och ett pedagogiskt digitalt fiskespel. Eleverna som arbetar med marint skräp fick under hösten chansen att presentera sitt arbete på "Japan Super Science Fair". Resultaten av elevernas arbeten kommer att ge värdefull input till oss på Marint centrum både om olika sakfrågor, men också öka vår förståelse för hur unga tänker och resonerar kring Östersjöns miljö.

Konsten att städa kusten

Gunilla Mann är en av konstnärerna som stödjer ett renare Östersjön.

Sedan 2015 samarbetar Marint centrum med lokala konstnärer och Simrishamnsföretaget Nordic Sea Winery för att skapa konkreta lokala åtgärder för ett rent hav. I tre omgångar har konstnärer från Österlen förvandlat uttjänta vinfat till konstverk, som auktioneras ut till förmån för Östersjöns miljö. Under hösten har vi tillsammans genomfört en strandstädning i Simrishamn, då sammanlagt ca 60 kg skräp plockades upp och fördes till återvinning. Som vanligt var merparten plast, men även engångsgrillar, frigolit, cigarettfimpar var vanligt återkommande. Strandstädningen genomför vi medvetet på hösten, så att skräpet inte ska föras ut till havs med höststormarna. Inom ramarna för samarbetet arrangerades även en mingelkväll på Nordic Sea Winery med föreläsningar om Östersjöns miljö och olika havsmiljöprojekt.

Marint centrum på Facebook Är du intresserad av havs- och vattenmiljöfrågor eller nyfiken på vad som händer på Marint centrum? Gå gärna med i vår Facebook-grupp, du hittar den genom att söka på Marint centrum Simrishamn. Här uppdaterar vi stort som smått och bollar idéer och byter åsikter med varandra. Välkommen!